



Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

13 септември 2018 година *

„Преюдициално запитване — Защита на потребителите — Директива 93/13/ЕО —
Неравноправни клаузи в потребителските договори — Директива 2008/48/ЕО —
Заповедно производство по запис на заповед, с който се обезпечават задълженията,
произтичащи от договор за потребителски кредит“

По дело C-176/17

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich I Wydział Cywilny (Районен съд Шемяновице Шльонске, I гражданско отделение, Полша) с акт от 17 февруари 2017 г., постъпил в Съда на 6 април 2017 г., в рамките на производство по дело

Profi Credit Polska S.A. със седалище Белско Бяла

срещу

Mariusz Wawrzosek,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: М. Pešič, председател на състава, А. Rosas, С. Toader (докладчик), А. Prechal и Е. Jarašiūnas, съдии,

генерален адвокат: J. Kokott,

секретар: г-жа R. Šereš, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 1 март 2018 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за полското правителство, от В. Majczyna, В. Czech и S. Żurek, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от А. Cleenewerck de Crayencour, К. Herbout-Borczaк, G. Goddin и N. Ruiz Garcíа, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 26 април 2018 г.,

постанови настоящото

* Език на производството: полски.

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 6, параграф 1 и на член 7, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273 и поправка в ОВ L 293, 2014 г., стр. 59), както и на член 17, параграф 1 и на член 22, параграф 1 от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета (ОВ L 133, 2008 г., стр. 66 и поправки в ОВ L 207, 2009 г., стр. 14, ОВ L 199, 2010 г., стр. 40 и ОВ L 234, 2011 г., стр. 46).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Profi Credit Polska и г-н Mariusz Wawrzosek по повод на заявление за издаване на заповед за изпълнение по издаден от последния запис на заповед за издължаването на суми, претендирани в изпълнение на договор за потребителски кредит, предоставен от дружеството.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 93/13

- 3 Двадесет и четвъртото съображение на Директива 93/13 уточнява, „че съдилищата и административните органи на държавите членки трябва да разполагат с адекватни и ефективни средства да наложат преустановяването на включването на неравноправни клаузи в потребителски договори“.
- 4 Съгласно член 1, параграф 1 от Директива 93/13 тя има за цел да сближи законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно неравноправните клаузи в договори, сключвани между продавач или доставчик и потребител.
- 5 Съгласно член 3, параграф 1 от тази директива:

„В случаите, когато дадена договорна клауза не е индивидуално договорена, се счита за неравноправна, когато въпреки изискването за добросъвестност, тя създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията [на страните], произтичащи от договора“.
- 6 Член 6, параграф 1 от посочената директива гласи:

„Държавите членки определят изискването, включените неравноправни клаузи в договори между потребители и продавачи или доставчици да не са обвързващи за потребителя, при условията на тяхното национално право, и че договорът продължава да действа за страните по останалите условия, когато може да се изпълнява и без неравноправните клаузи“.
- 7 Съгласно член 7, параграф 1 от същата директива:

„Държавите членки осигуряват, че в интерес на потребителите и конкурентите, съще[с]твуват подходящи и ефективни мерки за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени между потребители и продавачи или доставчици“.

Директива 87/102/ЕИО

- 8 Член 10 от Директива 87/102/ЕИО на Съвета от 22 декември 1986 година за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно потребителския кредит (ОВ L 42, 1987 г., стр. 48; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 1, стр. 252) е предвиждал:

„Държавите членки, които по отношение на договорите за кредит разрешават на потребителя:

- а) да извършва плащането посредством менителници, включително запис на заповед;
- б) да дава гаранция посредством менителници, включително запис на заповед и чекове,

следят за това, потребителят да бъде подходящо защитен, когато използва тези финансови инструменти в посочените случаи“.

Директива 2008/48

- 9 Както се уточнява в член 1 от Директива 2008/48, нейната цел е да хармонизира някои аспекти на правилата на държавите членки, отнасящи се до договорите за потребителски кредит.

- 10 Член 3, буква в) от тази директива определя „договора за кредит“ като „договор, въз основа на който кредитор предоставя или обещава да предостави на потребител кредит под формата на разсрочено плащане, заем или друга подобна форма на улеснение за плащане, с изключение на договори с продължително изпълнение за предоставяне на услуги или за доставка на стоки от един и същи вид, при които потребителят заплаща за услугите или стоките чрез вноски през целия срок на предоставянето им“.

- 11 Параграф 1 от озаглавения „Цесия на права“ член 17 от тази директива гласи:

„Когато правата на кредитора съгласно договор за кредит са цедирани на трето лице, потребителят има право да предяви срещу цесионера всички възражения, с които е разполагал срещу първоначалния кредитор, включително и възражението за прихващане, когато последното е допустимо в съответната държава членка“.

- 12 Член 22 от същата директива е озаглавен „Хармонизация и императивен характер на настоящата директива“ и параграф 1 от него гласи:

„Доколкото настоящата директива съдържа хармонизирани разпоредби, държавите членки могат да не запазят или въвеждат разпоредби, различни от предвидените в настоящата директива“.

- 13 Член 29 от Директива 2008/48 предвижда, че Директива 87/102 се отменя, считано от 11 юни 2010 г.

Полското право

- 14 Член 484¹ от консолидирания текст на Ustawa — Kodeks postępowania cywilnego (Закон за приемането на Граждански процесуален кодекс) от 17 ноември 1964 г. (Dz. U., 1964 г., № 4) с последващи изменения (наричан по-нататък „крс“) предвижда:

„[...]

2. Съдът се произнася по реда на заповедното производство по писмено искане на заявителя, оформено съгласно изискванията за искова молба.

3. Делото се разглежда в разпоредително заседание [...]“.

15 Съгласно член 485, параграф 2 от този кодекс:

„Съдът издава заповед за изпълнение и срещу длъжник по менителничен ефект, [...] редовен от външна страна, чиято автентичност и съдържание не бъдат съмнение“.

16 Член 486, параграф 1 от посочения кодекс гласи:

„При липса на предпоставки за издаването на заповед за изпълнение председателят определя дата за заседание, освен ако делото не може да бъде разгледано, без да бъде проведено такова заседание“.

17 Член 491, параграф 1 от крс предвижда:

„С издаването на заповедта за изпълнение съдът посочва, че длъжникът има на разположение две седмици от връчването ѝ за доброволно изпълнение на цялото задължение за плащане заедно с разноските или за представянето на възражение“.

18 Член 492 от същия кодекс гласи:

„1. От момента на издаване заповедта за изпълнение представлява обезпечително основание, подлежащо на изпълнение без издаване на изпълнителен лист. [...]“

[...]

3. Заповедта за изпълнение, издадена на основание на запис на заповед [...], подлежи на незабавно изпълнение след изтичане на срока за доброволно изпълнение на задължението за плащане. При подаване на възражение, по искане на длъжника съдът може да спре изпълнението на заповедта [...]“.

19 Съгласно член 493, параграф 1 от посочения кодекс:

„Писменото възражение се внася в съда, издал заповедта за изпълнение. Длъжникът задължително посочва във възражението дали оспорва заповедта изцяло или частично и представя възраженията си преди разглеждането на спора по същество, тъй като впоследствие губи възможността да се позовава на тях, както и фактическите обстоятелства и доказателствата. [...]“.

20 Член 385¹ от консолидирания текст на Ustawa — Kodeks cywilny (Закон за приемането на Граждански кодекс) от 23 април 1964 г. (Dz. U., 1964 г., № 16) с последващи изменения предвижда:

„1. Разпоредбите на сключен с потребител договор, които не са договорени индивидуално, не обвързват потребителя, ако определят правата и задълженията му в противоречие с добрите нрави, като грубо нарушават неговите интереси (забранени договорни разпоредби). Това не засяга разпоредбите, определящи основните престации на страните, включително цената или възнаградението, ако са формулирани еднозначно.

2. Ако в съответствие с параграф 1 договорна разпоредба не обвързва потребителя, страните остават обвързани от договора в останалата му част.

[...]“.

- 21 Съгласно член 101 от Ustawa prawo wekslowe (Закон за правната уредба на менителничните ефекти) от 28 април 1936 г. (Dz. U., 1936 г., № 37) с последващи изменения:

„Записът на заповед съдържа:

- 1) наименованието „запис на заповед“ в текста на документа на езика, на който е написан;
- 2) безусловно обещание да се плати определена сума пари;
- 3) падеж;
- 4) място на плащането;
- 5) името на лицето, на което или на заповедта на което трябва да се плати;
- 6) дата и място на издаването;
- 7) подпис на издателя“.

- 22 Съгласно член 19, параграф 4 от Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Закон за съдебните разноски по граждански дела) от 28 юли 2005 г. (Dz. U., 2005 г., № 167):

„При възражение срещу заповед за изпълнение, издадена по реда на заповедното производство, длъжникът трябва да понесе три четвърти от съдебните разноски“.

- 23 Разпоредбите на Директива 2004/48 са транспонирани в полската правна уредба с Ustawa o kredycie konsumencki (Закон за потребителския кредит) от 12 май 2011 г. (Dz. U., 2014 г., № 1497, консолидирана редакция) с последващи изменения. Член 41 от него гласи:

„1 Менителничният ефект [...] на потребителя, връчен на кредитодателя с цел изпълнение или обезпечение на престацията по договор за потребителски кредит, трябва да съдържа уговорката „не на заповед“ или друг равнозначен израз.

2. Ако кредитодателят приеме менителничен ефект [...] без уговорката „не на заповед“ и прехвърли същия [...] на друго лице, кредитодателят отговаря за поправяне на претърпените от потребителя вреди в резултат от плащането по менителничния ефект [...].

3. Разпоредбата на параграф 2 се прилага и когато менителничният ефект или чекът се окаже във владение на друго лице против волята на кредитодателя“.

Главното производство и преюдициалният въпрос

- 24 Със стандартен договор от 3 декември 2015 г. Profi Credit Polska — дружество, установено в Белско Бяла (Полша) (наричано по-нататък „финансовата институция“ или „кредитодателят“), предоставя на г-н Wawrzosek (наричан по-нататък „кредитополучателят“) потребителски кредит. Този стандартен договор съдържа условие, задължаващо кредитополучателя да издаде запис на заповед с цел обезпечаване на вземанията на кредитодателя по договора. Поради това изплащането на кредита е обезпечено с подписан от кредитополучателя запис на заповед за неуточнена сума.

- 25 След пропуснатото плащане от кредитополучателя финансовата институцията го уведомява, че записът на заповед е попълнен за размера на остатъка от дължимата сума. Тази институция сезира запитващата юрисдикция със заявление за издаване на заповед за изпълнение срещу кредитополучателя за сумата от 3268,38 полски злоти (PLN) (около 753 EUR), посочена в записа на заповед. Институцията прилага към заявлението редовния от външна страна и подписан запис на заповед, както и уведомлението за разваляне на договора за кредит.
- 26 Тази юрисдикция уточнява, че макар да не разполага по делото с процесния стандартен договор, е запозната със съдържанието на договорната клауза, задължаваща кредитополучателя да издаде запис на заповед като обезпечение за плащане. Юрисдикцията посочва, че клаузата е идентична във всички договори за кредит, сключвани от Profi Credit Polska, по повод на които пред нея са постъпвали множество заявления за издаване на заповеди за изпълнение.
- 27 Същата юрисдикция посочва, че заповедното производство по запис на заповед се използва често от продавачи и доставчици в Полша, за да осигурят събиране на вземанията си. Практиката е към заявлението да се прилагат само редовен от външна страна запис на заповед, но не и други документи, потвърждаващи съществуването на предхождащо неговото издаване облигационно правоотношение (наричано по-нататък „каузално правоотношение“), включително договор за потребителски кредит.
- 28 Запитващата юрисдикция подчертава, че заповедното производство се основава на допускането, че фактическият състав, от който възниква вземането на заявителя, е изцяло доказан с помощта на приложени към заявлението документи, които са посочени в член 485 от КРС и сред които е записът на заповед. Поради това за издаването на заповед за изпълнение е достатъчно да се провери, че записът на заповед е изготвен правилно при спазване на условията по член 1 и сл., както и член 101 от Закона за менителничните ефекти със съответните му изменения.
- 29 Посочената юрисдикция отбелязва, че съгласно приложимото националното законодателство заповедното производство протича на два етапа. В рамките на първия етап, а именно преценката относно действителността на записа на заповед, макар че същата може да се извърши служебно от съда, тя се свежда до проверка на формалната му редовност, тъй като от член 485, параграф 2 от КРС следва, че сезираният съд издава заповед за изпълнение срещу длъжника по „менителничен ефект [...], редовен от външна страна, чиято автентичност и съдържание не будят съмнение“. В рамките на втория етап, ако длъжникът по менителничния ефект е подал възражение срещу заповедта за изпълнение, той може да оспорва не само менителничното задължение, но и съществуващото каузално правоотношение, включително например договора за потребителски кредит.
- 30 Запитващата юрисдикция иска да установи дали заповедното производство по запис на заповед е в съответствие с Директива 93/13.
- 31 Според тази юрисдикция настоящото дело се различава от делата, приключили с решения от 14 юни 2012 г., Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349) и от 18 февруари 2016 г., Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98), по които националните юрисдикции разполагат с писмените договори, установяващи правата и задълженията на съдоговорителите, поради което могат да не приложат неравноправните клаузи, съдържащи се в тези документи.
- 32 За разлика от това по висящото пред нея дело тя счита, че макар да е компетентна да разгледа обвързващото страните правоотношение, проверката ѝ е ограничена от очертаната от менителничното правоотношение област. Тя сочи, че съгласно приложимото националното законодателство може да упражни контрол само върху съдържанието на записа на заповед. В този смисъл, макар да е запозната с каузалното правоотношение, предвид националната правна уредба не би могла да упражни контрол върху документите, установяващи неговото

съдържание. При това положение единствено потребителят може да подаде възражение срещу заповедта за изпълнение, в резултат от което е възможно да се констатира евентуалната неравноправност на някои клаузи или неизпълнението на задълженията във връзка с предоставянето на информация.

- 33 При това положение Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich I Wydział Cywilny (Районен съд Шемяновице Шльонске, I гражданско отделение, Полша) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли разпоредбите на [Директива 93/13], и по-специално член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от нея, както и разпоредбите на [Директива 2008/48], и по-специално член 17, параграф 1 и член 22, параграф 1 от нея, да се тълкуват в смисъл, че не допускат събиране на вземане по редовен от външна страна запис на заповед, осъществявано от търговец (кредитодател) срещу потребител (кредитополучател) в рамките на заповедно производство по член 485, параграф 2 и сл. от [Гражданския процесуален кодекс] във връзка с член 41 от [Закона от 12 май 2011 г. относно потребителския кредит], в което националната юрисдикция може да изследва единствено дали съществува действително задължение по записа на заповед с оглед наличието на формалните му реквизити, но не и да разглежда съответното каузално правоотношение?“.

По преюдициалния въпрос

- 34 Най-напред следва да се отбележи, че член 17, параграф 1 от Директива 2008/48 се отнася за хипотезата на прехвърляне на правата на кредитодателя на трето лице, но при обстоятелствата по главното производство е безспорно, че поемател по записа на заповед и кредитодател е едно и също юридическо лице.
- 35 Освен това, макар записите на заповед да са били посочени в член 10 от Директива 87/102, отменена с Директива 2008/48, разпоредбите на Директива 2008/48 вече не упоменават тези инструменти, както отбелязва генералният адвокат в точки 34 и сл. от своето заключение.
- 36 Тъй като с Директива 2008/48 не се извършва хармонизация във връзка със записа на заповед като обезпечение по потребителски кредити, член 22, параграф 1 от нея също е неприложим при обстоятелства като тези по главното производство.
- 37 Поради това на поставения от запитващата юрисдикция въпрос ще бъде даден отговор само от гледна точка на разпоредбите на Директива 93/13.
- 38 С поставения въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба като тази по главното производство, позволяваща издаването на заповед за изпълнение по редовен от формална страна запис на заповед, с който е обезпечено вземане по договор за потребителски кредит, когато сезираният със заявление за издаване на заповед за изпълнение съд не е компетентен да провери евентуално неравноправния характер на клаузите по този договор.
- 39 Преди всичко трябва да се напомни, че съгласно член 6, параграф 1 от Директива 93/13 държавите членки определят изискването включените неравноправни клаузи в договори между потребители и продавачи или доставчици да не са обвързващи за потребителя при условията на тяхното национално право.

- 40 Предвид естеството и значението на обществения интерес, на който се основава защитата на потребителите, които са в положение на по-слаба страна спрямо продавачите или доставчиците, Директива 93/13 задължава държавите членки да предвидят подходящи и ефективни мерки „за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени между потребители и продавачи или доставчици“, както следва от член 7, параграф 1 във връзка с двадесет и четвърто съображение от тази директива (решение от 21 декември 2016 г., *Gutiérrez Naranjo и др.*, C-154/15, C-307/15 и C-308/15, EU:C:2016:980, т. 56 и цитираната съдебна практика).
- 41 За целта националният съд е длъжен просто да не прилага неравноправните договорни клаузи, така че те да нямат задължителна сила за потребителя, но не е овластен да изменя съдържанието им (решение от 21 декември 2016 г., *Gutiérrez Naranjo и др.*, C-154/15, C-307/15 и C-308/15, EU:C:2016:980, т. 57 и цитираната съдебна практика).
- 42 В този смисъл, на първо място, следва да се подчертае, че макар съгласно постоянната съдебна практика националният съд да е длъжен служебно да преценява неравноправността на договорните клаузи, попадащи в приложното поле на Директива 93/13, и така да компенсират неравнопоставеността, съществуваща между потребителя и продавача или доставчика, условие за това е той да е запознат с необходимите за целта правни и фактически положения (вж. в този смисъл решения от 21 април 2016 г., *Radlinger и Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, т. 52 и цитираната съдебна практика и от 21 декември 2016 г., *Gutiérrez Naranjo и др.*, C-154/15, C-307/15 и C-308/15, EU:C:2016:980, т. 58).
- 43 По делата, приключили с решения от 14 юни 2012 г., *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349) и от 18 февруари 2016 г., *Finanmadrid EFC* (C-49/14, EU:C:2016:98), както и с определение от 21 юни 2016 г., *Aktiv Kapital Portfolio* (C-122/14, непубликувано, EU:C:2016:486), Съдът е имал възможност да уточни, че тези мотиви важат, както при обстоятелствата по главното производство, и за заповедните производства.
- 44 Всъщност ефективна защита на предоставените с тази директива на потребителя права може да бъде гарантирана само при условие че системата на националното процесуално право позволява в рамките на заповедното производство или на това по изпълнението на заповед за изпълнение да се извърши служебен контрол относно евентуално неравноправния характер на клаузите, съдържащи се в разглеждания договор (вж. в този смисъл решение от 18 февруари 2016 г., *Finanmadrid EFC*, C-49/14, EU:C:2016:98, т. 46 и определение от 21 юни 2016 г., *Aktiv Kapital Portfolio*, C-122/14, непубликувано, EU:C:2016:486, т. 30).
- 45 В случая запитващата юрисдикция уточнява, че в рамките на първата фаза от заповедното производство упражняваният от нея контрол се свежда до менителничното правоотношение в тесен смисъл, тоест до записа на заповед, и не може да обхване каузалното правоотношение.
- 46 В допълнение тази юрисдикция отбелязва, че не е запозната с всички фактически и правни положения, произтичащи от съответния договор за кредит.
- 47 От това следва, че при обстоятелства като тези по главното производство националната юрисдикция не е в състояние да провери евентуално неравноправния характер на договорна клауза, докато не бъде запозната с всички фактически и правни положения с оглед на тази цел.
- 48 На второ място, но все във връзка с първата фаза от производството, полското правителство сочи, че съгласно член 486, параграф 1 от крс при липса на предпоставки за издаването на заповед за изпълнение председателят на сезирания състав би могъл да определи дата за заседание по делото, освен в случай че то все пак може да бъде разгледано в разпоредително

заседание. При насрочено заседание устната фаза на производството протичала по приложимия общ или специален ред, което позволявало разглеждането едновременно на менителничното и на каузалното правоотношение, включително на договора за потребителски кредит.

- 49 При все това, от една страна, видно от текста на тази разпоредба, правомощието на председателя на сезирания състав да насрочи заседание по делото в отклонение от правилото по член 484¹ от крс, че делото се разглежда в разпоредително заседание, зависи от условието да няма „предпоставки за издаването на заповед за изпълнение“.
- 50 Видно обаче от посоченото от запитващата юрисдикция, това условие не е изпълнено в главното производство.
- 51 От друга страна, тази юрисдикция подчертава, че в рамките на първата фаза от производството, от член 485, параграф 2 от крс следва, че компетентността ѝ е ограничена до проверка на формалната редовност на записа на заповед. Тя уточнява, че във висящото пред нея производство разглежданият запис на заповед е действителен.
- 52 При всички положения, макар по силата на член 267 ДФЕС Съдът да е компетентен да изведе от член 7 от Директива 93/13 критериите, определящи рамката, която позволява служебно да се прецени изпълнението на задълженията, произтичащи от тази директива, запитващата юрисдикция трябва да провери дали разпоредба като член 486, параграф 1 от крс може евентуално да ѝ предложи такава рамка.
- 53 На трето място, запитващата юрисдикция отбелязва, че изследването на правоотношението, произтичащо от договора за потребителски кредит, се извършва едва когато потребителят подаде възражение срещу заповедта за изпълнение.
- 54 Следва да се приеме, че макар производството пред запитващата юрисдикция да протича само в рамките на първата фаза, то все пак трябва да се разгледа в неговата цялост, като се вземат предвид както първата фаза, предхождаща подаването на възражение, така и следващата я втора фаза, както отбелязва генералният адвокат в точка 28 от своето заключение.
- 55 Възщност всеки случай, в който се поставя въпросът дали национална процесуална разпоредба засяга правото на ефективно правно средство за защита, трябва да се анализира, като се държи сметка за мястото на тази разпоредба в цялото производство, за развитието на това производство и за неговите особености пред различните национални инстанции (вж. в този смисъл решение от 21 април 2016 г., Radlinger и Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, т. 50 и цитираната съдебна практика).
- 56 Следва да се отбележи, че след започването на втората фаза на производството, тоест когато потребителят подаде възражение срещу заповедта за изпълнение, националният съд има възможност да се запознае с фактическите и правните положения, необходими за служебно разглеждане на евентуално неравноправния характер на договорна клауза, попадаща в приложното поле на Директива 93/13.
- 57 Макар Съдът да е дал съобразени с изискванията на член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13 насоки в различни отношения за това по какъв начин националният съд трябва да осигури защитата на правата, които потребителите черпят от тази директива, следва да се отбележи, че правото на Съюза по принцип не хармонизира производствата, по реда на които се преценяват твърденията за неравноправност на договорна клауза, поради което тези производства се уреждат от вътрешния правен ред на всяка държава членка, при условие обаче да не са по-неблагоприятни от производствата, по реда на които се разглеждат сходни случаи, за които се прилага вътрешното право (принцип на равностойност), и да предвиждат право на ефективни правни средства за защита, каквото се изисква в член 47 от Хартата на основните

права на Европейския съюз (вж. в този смисъл решения от 14 септември 2017 г., *The Trustees of the BT Pension Scheme*, C-628/15, EU:C:2017:687, т. 58 и 59 и цитираната съдебна практика и от 31 май 2018 г., *Sziber*, C-483/16, EU:C:2018:367, т. 35 и цитираната съдебна практика).

- 58 Що се отнася до принципа на равностойност и както посочва генералният адвокат в точка 55 от заключението си, следва да се констатира, че Съдът не разполага с данни, които да пораждат съмнения относно съответствието на разглежданата в главното производство правна уредба с този принцип.
- 59 По отношение на правото на ефективни правни средства за защита следва да се отбележи, че задължението, произтичащо от член 7, параграф 1 от Директива 93/13, да се предвидят процесуални правила, позволяващи да се осигури защитата на правата, които правните субекти черпят от Директива 93/13, в случай на използване на неравноправни клаузи, включва изискването за наличие на право на ефективни правни средства за защита, закрепено също в член 47 от Хартата на основните права. Правото на ефективни правни средства за защита трябва да важи както при определянето на юрисдикциите, компетентни да разглеждат иски, основани на правото на Съюза, така и при определянето на процесуалните правила, приложими за подобни иски (вж. в този смисъл решение от 31 май 2018 г., *Sziber*, C-483/16, EU:C:2018:367, т. 49 и цитираната съдебна практика).
- 60 От член 492 и от член 493, параграф 1 от крс следва, че възражението срещу заповедта за изпълнение, подадено от длъжник пред съда, който я е издал, дава възможност на този съд да спре нейното изпълнение.
- 61 Както отбелязва генералният адвокат в точка 77 от своето заключение, за да се определи дали производство като главното е в нарушение на изискванията, свързани с правото на ефективни правни средства за защита, запитващата юрисдикция трябва да определи, както следва от практиката на Съда, дали правилата на производството по възражение, предвидени в националното право, не пораждат немалък риск съответният потребител да не подаде изискваното възражение (вж. в този смисъл решения от 14 юни 2012 г., *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, т. 54, от 14 март 2013 г., *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, т. 58 и от 18 февруари 2016 г., *Finanmadrid EFC*, C-49/14, EU:C:2016:98, т. 52).
- 62 Действително, при липса на ефективен контрол върху потенциалната неравноправност на клаузите от съответния договор не би могло да се гарантира спазването на предоставените с Директива 93/13 права (решение от 7 декември 2017 г., *Banco Santander*, C-598/15, EU:C:2017:945, т. 46 и цитираната съдебна практика).
- 63 Сред подходящите и ефективни мерки, които трябва да гарантират на потребителите правото на ефективни правни средства за защита, трябва да бъде възможността за обжалване или подаване на възражение при разумни процесуални условия, така че упражняването на техните права да не бъде обусловено по-специално от срокове или разноси, които да ограничават упражняването на правата, гарантирани от Директива 93/13 (вж. в този смисъл решение от 21 април 2016 г., *Radlinger и Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, т. 46 и цитираната съдебна практика).
- 64 От цялата предоставена на Съда информация следва, че макар в съответствие с членове 491 и сл. от крс длъжникът в първата фаза на производството да разполага с правото да оспори заповедта за изпълнение, упражняването на това право на възражение зависи от изпълнението на особено ограничителни условия.

- 65 Действително, от една страна, от член 491, параграф 1 от крс се установява, че срокът за подаване на възражение е две седмици. Освен това съгласно член 493, параграф 1 от този кодекс в писменото възражение длъжникът трябва да посочи дали оспорва заповедта изцяло или частично и, тъй като в противен случай същото би било недопустимо, да изложи възраженията си, както и фактическите обстоятелства и доказателствата.
- 66 Както отбелязва генералният адвокат в точка 79 от своето заключение, подобни процесуални правила в рамките на толкова кратък срок водят до немалък риск потребителят да не подаде възражение или същото да бъде недопустимо.
- 67 От друга страна, от член 19, параграф 4 от Закона от 28 юли 2005 г. за съдебните разноски по граждански дела следва, че длъжникът трябва да понесе три четвърти от съдебните разноски по възражението срещу заповедта за изпълнение, при което продавачът или доставчикът ще трябва да покрие само една четвърт от тях.
- 68 Както отбелязва генералният адвокат в точка 80 от своето заключение, сами по себе си тези разноски могат да възпрат потребителя да подаде възражение. Последният се оказва в още по-неблагоприятно положение, тъй като във всички случаи ще трябва да заплати три пъти по-високи съдебни разноски, отколкото насрещната страна.
- 69 В това отношение е важно да се отбележи, че има немалък риск съответните потребители да не подадат изискваното възражение, било поради твърде краткия срок, предвиден за тази цел, било защото може да се откажат да бранят правата си предвид разходите, които евентуалното съдебно производство би създало с оглед на размера на оспорваното задължение, било защото не знаят правата си или не осъзнават обема им, или пък поради ограниченото съдържание на подаденото от продавача или доставчика заявление за издаване на заповед за изпълнение и съответно поради непълнотата на сведенията, с които разполагат (вж. в този смисъл ешение от 18 февруари 2016 г., *Finanmadrid EFC*, C-49/14, EU:C:2016:98, т. 52 и цитираната съдебна практика, както и определение от 21 юни 2016 г., *Aktiv Kapital Portfolio*, C-122/14, непубликувано, EU:C:2016:486, т. 37).
- 70 Оттук следва, че процесуални правила като тези по главното производство пораждаат такъв риск, тъй като изискват от потребителя в двуседмичен срок, считано от връчването на заповедта за изпълнение, да представи фактическите обстоятелства и доказателствата, позволяващи на съда да извърши преценката, и го поставят в неблагоприятно положение с оглед на определянето на съдебните разноски.
- 71 С оглед на изложените съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 7, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като тази по главното производство, позволяваща издаването на заповед за изпълнение по редовен запис на заповед, с който е обезпечено вземане по договор за потребителски кредит, когато сезираният със заявление за издаване на заповед за изпълнение съд не е компетентен да провери евентуално неравноправния характер на клаузите по този договор, тъй като правилата за упражняване на правото на възражение срещу такава заповед не позволяват да се осигури зачитането на правата, които потребителят черпи от тази директива.

По съдебните разноски

- 72 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Член 7, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като тази по главното производство, позволяваща издаването на заповед за изпълнение по редовен запис на заповед, с който е обезпечено вземане по договор за потребителски кредит, когато сезираният със заявление за издаване на заповед за изпълнение съд не е компетентен да провери евентуално неравноправния характер на клаузите по този договор, тъй като правилата за упражняване на правото на възражение срещу такава заповед не позволяват да се осигури зачитането на правата, които потребителят черпи от тази директива.

Подписи